

Naročnina mesečno 18 Lir, za inozemstvo 20 Lir — nedeljska izdaja celoletno 34 Lir, za inozemstvo 50 Lir. Ček. rač. Ljubljana 10.650 za naročnino in 10.349 za inserate. Podružnica: Novo mesto.

Izključna pooblaščenka za oglaševanje italijanskega in tujega izvora: Unione Pubblicità Italiana S. A., Milano.

Izdaja vsak dan s izjemo ponedeljka in dneva po prazniku.

Uredništvo in uprava: Kopitarjeva 6, Ljubljana. Redazione, Amministrazione: Kopitarjeva 6, Lubiana. Telefon 4001—4005.

Concessionaria esclusiva per la pubblicità di provenienza italiana ed estera: Unione Pubblicità Italiana S. A., Milano.

Abbonamenti: Mese 18 Lire; Estero, mese 20 Lire, Edizione domenica, anno 34 Lire, Estero 50 Lire. C. C. P. Lubiana 10.650 per gli abbonamenti; 10.349 per le inserzioni. Filiale: Novo mesto.

SCLOVENECC

Vojno poročilo št. 843

Topniško in ogledniško delovanje v Egiptu

Sedem angleških letal sestreljenih Italijanski uspehi na vzhodu

Glavni Stan Italijanskih Oboroženih Sil objavlja:

Topniško streljanje in ogledniško delovanje na egiptovskem bojišču.

Letalstvo je bilo zelo delovno proti sovražnim oklepnim oddelkom, ki jih je bombardiralo in obstreljevalo s strojnimi. Protiletalski topovi neke velike edine so sestrelili eno angleško letalo; štiri angleška letala so sestrelili nemški lovci, dve pa naši.

Ena naša podmornica se ni vrnila v oporišče. Družine članov posadke so bile obveščene.

Sovražna letala so zmetala mnogo razdiralnih in zažigalnih bomb na mesto Bengazi, kjer so povzročile omejeno škodo na nekaterih zgradbah. Med prebivalstvom so trije mrtvi in nekaj ranjenih.

Rim, 17. sept. AS. Dodatek k vojnemu poročilu št. 843 pravi, da so na odseku, ki ga ima sedenja naša armada na Donu, Sovjeti 11. in 12. septembra znova izvedli s podporo številnih tankov

množični napad na skrajni krili kolena pri Veršamonu. Razvili so se siloviti boji, toda nasprotni pritisk je bil zadržan in boljševiški oddelki, ki jim je uspelo priti preko reke, so bili ustavljeni, ne da bi mogli doseči znatne uspehe. Divizije »Ravennas«, »Cossieras« in oddelki Crnih sraje »23. marec«, so se z velikim zaletom spustili v protinapad, da bi izločili lažji sovražni vdor. Uspeh tega nastopa je bil popoln: majhen vdor, ki ga je sovražnik spočetka naredil v našo razpostavitev, je bil odrezan od izhodišča in sovražne sile, ki so prodrle v koleno, so bile popolnoma uničene ali zajete. Pri tem nastopu, ki je v zvezi s prejšnjimi boljševiški nastopi v namenu, vrte nazaj nemške napadalne čete, delujejo med Donom in Volgo, so imeli Sovjeti težke izgube. Na bojišču so našli nad 2500 mrtvih, ki sta jih izgubili dve sovjetski diviziji, poleg tega je bilo prijetih nekaj sto ujetnikov ter važen plen, sestoječ iz orožja in gradiva. Zasedba desnega Donovega brega je tako zopet trdno zavarovana po naših četah, kar dokazujejo številni in uspešni udarci, smelo izvedeni zadnji dni na nasprotnem bregu reke.

Prispevek italijanske armade pri veliki ofenzivi na vzhodu

Pregled o razvoju zmagovitih nastopov — Italijanski oddelki ob Donu so onemogočili vse sovjetske rešilne poskuse

Bojišče ob Donu, 17. sept. AS. Posebni dopisnik agencije Stefani poroča: Moralni, gospodarski in vojaški razlogi so prisilili sovjetsko poveljstvo igrati do zadnje karte in preprečiti padec Stalingrada. Boj za to veliko mesto ob reki Volgi zahteva nastop velikega števila vojaštva in orožja tako na nasprotni, kakor na naši strani. Za padec tega mesta, ki ga ves svet pozorno čaka, in ki bo nemškimi in zavezniškimi silam omogočil prodirati proti jugu, je tudi italijanska armada mnogo prispevala. Vidimo moralne, praktične in vojaške razloge, iz katerih se Stalingrad upira, vidimo, kako se stiska jekleni obroč okrog tega velikega mesta, vidimo, kolikšen je bil italijanski prispevek k zavezniški ofenzivi iz raznih zimskih operacij prve julijske dni, ki je poneslo zmagovito orožje nove Evrope na Don in Volgo na vzhodu ter na Črno in Kaspijsko morje na jugu. Treba je upoštevati, da je v Stalingrad od začetka ruskih porazov pritekalo vse vojaštvo in orožje iz zahodnih središč, ki so bila ogrožena. Če se pomisli, da so bile v teh krajih največje industrijske naprave, ki so izkoriščale neizmerno ukrajinsko bogastvo, bomo razumeli, da je Stalingrad večkrat pomnožil svojo produktivno moč. V Stalingradu je bil osredotočen velik del zahodnih industrijskih naprav in to mesto je bilo najvažnejše ob progi Leopoli, Balta, Kirovograd, Dnjepropetrovski, Stalino. Bilo je velika orožarna, ki je zalagalo z orožjem celo srednje in južno bojišče in posredovalo izmenjavo surovin in izdelkov med severom in jugom. Bilo je križišče važnih poti med Črnim morjem, Kaspijskim morjem, Uralom in zahodom. Sovjetski prometni sistem je v velikih težavah, ker morajo že zdaj dovažati izdelano orožje iz zelo oddaljenih središč.

V začetku velikega napada pri Voronežu je italijanska armada pomagala poraziti sovjetske bojne čete ter tako ustvariti položaj, ki je zavezniškim silam nudil možnost za pohod proti jugu in jugovzhodu. Ko so nemške sile napredovale proti jugu in vzhodu, so italijanske sile prodirajočim zavezniškim četam zavarovale boke in zato je italijanska armada po končani prvi ofenzivi na Krasnij Luč tako hitro dosegla Don. Treba je bilo hiteti, da bi se razkropljene sovjetske sile znova ne mogle zbrati. Nemško poveljstvo je zahtevalo zgradbo mostov čez Donec v določenem času in naši pionirji so jih postavili dva dni pred rokom. Sovražnik bi rad ohranil kako mostišče, toda ko se je začel velenapad 6 tanki in topništvom, je bila naša hitra divizija z nemškimi enotami že onstran Dona in uničevala ljudi in oklepna sredstva, ki so hoteli za vsako ceno preko reke. Tako so Nemci lahko napredovali proti jugu. Italijanska armada, sestoječa po večini iz pešcev, ni mogla napredovati po železnicah, ki so bile uničene in ne z avtomobili, ker ni cest, kar jih je, pa so bile posejane s tisoči min. Naše enote so torej napredovale peš. Nekateri divizije so prehodile nad tisoč kilometrov peš. Večji del armade je v nekaj dneh prekorčil nad 500 km. Pot je bila huda, ker je ozemlje polno prašnih step in peska, rusko poletje pa je bilo vročeno. Nemško poveljstvo se je v kratkem lahko zaneslo na varno črto ob Donu, ki je varovala njihov bok, da so lahko z vsemi svojimi sredstvi dospeli do Stalingrada in Kavkaza. Po padcu Rostova 24. julija so nemške čete 26. prodrle v bližino reke. 28. julija se je začela velika bitka za Kalač in zgoraj Donov tok je bil prekorčen, kar je rodilo nevarnost za železniške zveze med severno Rusijo in Kavkazom. 31. julija je bil velik žep v Kalaču zaprt in velika železniška proga proti Kaspijskemu morju je bila pretrgana z zasedbo Proletarskaja. Od 31. julija se je moral Kavkaz boriti z lastnimi sredstvi. 31. julija je bila odločena bitka v prid protiboljševiških armad. Stalingrad je bil odre-

zan od juga in precej tudi od severa, kamor je prispela neka nemška divizija, ki je napredovala od Dona ter presekala progo med Stalingradom in Moskvo. Najbolj neposredna pomoč je prihajala od severa. Med 20. in 24. avgustom so italijanske divizije morale zadržati silovite sunke sovjetskih sil. Sovražnik je vrgele v boj svoje rezerve in dragoceno orožje. Ti krvavi dnevi bodo gotovo rdečim ostali v spominu na Italijane, ki so se borili v Španiji. Tudi tukaj, kakor v Španiji Sovjeti ne bodo uspeli. V prvih dneh avgusta se je sovražnik zelo trudil, da bi potegnil vojaštvo in sredstva iz stalingradskega bojišča na ostalo bojišče do Moskve. Nastala je velika tankovska bitka 6. avgusta pri Kotelnikovem. 7. avgusta je nemško letalstvo zahodno od Stalingrada uničilo 17 vlakov gradiva, namenjenega za bojišče, v donskem kolenu pa je bilo zajetih na desettisoče ujetnikov in do 17. avgusta je bilo zaplenjenih okoli tisoč topov. Iz vsega tega se da razumeti, da je obramba Stalingrada veljala Timošenkova brezmejno orožja in vojaštva. V nekaj dneh je na tem odseku, dolgem 30 km, kjer je Don le 35 km oddaljen od Volge, padlo v nemške roke ozemlje, ki naj bi služilo Sovjetom za obrambo Stalingrada. Tukaj je sovjetsko poveljstvo nameravalo vzdržati do konca zime, 23. avgusta je ena nemška kolona dosegla Volgo, in 26. avgusta so sile na jugu začele prodirati proti severu. Od 26. se je začelo mučeništvo, se je začel pekel in vdor v Stalingrad, ki je bil stisnjen od severa in juga ter napadan iz zraka. Radio London je 27. avg. sporočil, da je bombardiranje Stalingrada lahko primerjati le z bombardiranjem Rotterdama. Ko to pišemo, se železni in ognjeni obroči vedno bolj stiska, je vedno silovitejši, strmoglavci in topništvo delujejo na vedno manjšem prostoru.

Osem ton za ameriškega pešca

Bern, 17. sept. AS. Po poročilih iz Londona je treba za vsakega ameriškega pešca, ki pride v Anglijo, pripeljati iz Amerike tudi osem ton živil, streliva in drugih potrebščin. Če pa gre za vojaka, ki služi v letalstvu ali pa pri oklepni oddelkih, se ta številka pomnoži na 21 ton za slehernega moža. Vzdrževanje slehernega pešca stane dnevno okrog 40 funtov.

Angleži niso sposobni za napad

Hoteli so razdejati tobruško pristanišče, pa so morali zbežati

Milan, 17. sept. AS: V zvezi s ponesrečenim angleškim izkrcevalnim poskusom pri Tobruku piše »Corriere della sera«, da so tamkaj doživeli popoln polom tudi angleški padalci, ki so sodelovali pri tem napadu, kar je za sovražnika posebno ponižujoče. Ti »selitni borci« niso igrali v bitki nobene druge vloge kakor to, da so se dali ujeti. List navaja tudi dogodek z nekim angleškim hitrim čolnom, v katerem je bilo 150 vojakov. Čoln se je navzlic veliki hitrosti, ki jo lahko doseže, dal zajeti od nemškega preprostega čolna za polaganje min. Tudi vremenske in krajevne okoliščine so bile za padalce pri Tobruku mnogo ugodnejše kakor pri Dieppu, pa poskus vendar ni imel večjega uspeha. Italijani in Nemci so pokazali, da so neskončno mnogo boljše napadalci, kakor njihovi nasprotniki.

Stockholm, 17. sept. AS: »Timesov« dopisnik iz Kaira je lepo zanimal trditve angleške administracije, ne da bi to hotel. Izjavil je, da je imela angleška ekspedicijska namen popolnoma razdejati tobruško pristanišče, kamor stalno pritokajo živila za osne armade, ki se bore v

Boj za Stalingrad se nadaljuje

Vsi sovražni protinapadi so se izjalovili — Letalski napadi na razne predele v Angliji

Hitlerjev glavni stan, 17. septembra. Nemško vrhovno poveljstvo objavlja:

Ob Tereku trajajo nadaljnji boji zoper žilav sovražni odpor. Sovražni protinapadi so bili odbiti.

Boji za utrjeno mesto Stalingrad se neprestano nadaljujejo.

Na donskem bojišču so madžarske čete v protinapadu odbile sovražne napade. Nekaj sovražnih skupin je bilo uničenih ali zajetih in 24 tankov uničenih. Tudi večeraj so sovražni poskusi, zavzeti mostišče pri Voronežu, v težkih obrambnih bojih propadli. Sovražnik je imel visoke izgube.

Pri Rzevu so izpodleteli lažji sovražni napadi. Nasprotnik je izgubil 21 tankov.

Na murmanskem bojišču je imel obsežen napad za posledico uničenje enega bataljona in ene sovražne brigade.

Pri poskusi poleta nad zasedene zahodne pokrajine in nad severno Nemčijo je angleško letalstvo večeraj izgubilo 4 letala. Pri noč-

nih napadih angleških bombnih skupin na renskovo-westfalsko področje je imelo prebivalstvo izgube. Požari, stvarna škoda in škoda na poslopih je nastala zlasti na stanovanjskih četrtih v več krajih. 37 napadajočih bombnikov je bilo sestreljenih.

Skupine nemških lahkih bojnih letal so pri dnevu v polno zadele industrijske in prometne naprave na južni angleški obali ter neko taborišče angleških čet na otokih Orkney. Ponoči so bili bombardirani z razdiralnimi in zažigalnimi bombami vojaško važni cilji v vzhodni Angliji.

Milan, 17. sept. AS. »Corriere della sera« piše o položaju na sovjetskem bojišču in pravi, da so zadnje strahotne izgube rdečega letalstva (nad 1200 letal v 10 dneh) tolikšnega obsega, da jih nobena še tako pospešena izdelava ne bo mogla nadomestiti. Glede povprečne izgube angleško-ameriškega brodograjskega (800.000 do 900.000 ton na mesec) pa pravi list, da to število vsaj dvakrat presega število novzgrajenih ladij.

Obupen položaj Stalingrada

Berlin, 17. sept. AS. Zadnja poročila o bitki za Stalingrad potrjujejo, da intenzivnost in srditost bojev, ni pomehla. Napadalci zasedajo vedno več ozemlja. Nemški in zavezniški napadalni oddelki so se vsekali globoko v nasprotno utrjene postojanke in besni sovražni protinapadi ne morejo zaustaviti nemškega napredovanja. Iz bojarni pred nemskim obročem okoli sovjetskih armad v trdnjavi ob Volgi je rdeče poveljstvo poslalo nove rezerve po zraku. Po mestu so narejene »slepe ulice«, polne protitankovskih ovir, zaklonišče za protiletalske in protitankovske topove, minskih polj in strojničnih gnezd. Vsaka hiša, vojašnica, tovarna in celo bolnišnica je spremenjena v trdnjavo, za katerimi se skrivajo sovražniki; kječ

jih ne morejo prepoditi topovi in strmoglavci, morajo nastopiti metalci ognja. Ta obramba kaže ogromen napor boljševske Rusije za rešitev te nenadomestljive gospodarske in industrijske postojanke.

Današnji »Zwölf Uhr Blatt« navaja priznanja vojaškega sodelavca pri »Rdeči zvezdi«, ki poroča, da se je Nemcem posrečilo na več mesih zahodnega krila zlomiti obrambno črto in vdreti v stalingradsko obrambno cono. Naše čete so se morale umakniti na več mestih. V zadnjih 24 urah se je položaj poslabšal in nemški napad na Stalingrad se razvija s tolikšno srditostjo kot nikdar poprej. »Daily Express« pa priznava, da je položaj »resnično obupen«.

V Londonu pričakujejo nemško letalsko ofenzivo

Stockholm, 17. sept. AS. Londonski dopisnik švedskega lista »Allehand« piše, da se v Londonu te dni bavijo z možnostjo, da bi Nemčija v bližnjih dneh utegnla začeti z veliko letalsko ofenzivo proti Angliji. Angleški pristojni krogi sodijo, da bi ta letalska ofenziva lahko bila hujša od one v letu 1940. Angleške oblasti so protiletalskim silam že dale vsa navodila za čim uspešnejšo obrambo. V javnosti razširjajo knjižice z raznimi pojasnili in popisi novih vrst bomb, ki jih bodo Nemci najbrž uporabljali. Po kinematografskih gledališčih kažejo film obveščevalnega ministrstva, ki pojasnjuje, kako se je vsaj deloma mogoče zavarovati pred silno nevarnimi nemškimi bombami, ki eksplodirajo šele nekaj minut potem ko so priletele na zemljo. Bivši angleški vojni minister Hore Belisha piše v nekem članku, da se Angleži ne bi smeli

dati slepiti po dejstvu, da nemška letalska sila zaenkrat ne bombardira s toliko močjo kakor angleško letalstvo obdeluje nemško industrijo in mesta. Nemčija pripravlja presenečenja. Verjetno pa je tudi, da Nemčija želi najprej »opraviti« Rusijo, da bi se pozneje z vsemi silami lahko lotila uničevanja angleškega otočja. Glede Rusije pravi Hore Belisha, da bo bližajša se zima zanj mnogo hujša ko za Nemčijo, čeprav bodo nemške sile primorane prezimiti zunaj domovine. Bilo bi bolje, ko bi vladi Londona in Washingtona opustili prazne sanje o bodočem zimskem vojskovanju, ker ne smeta pozabiti, da je Rusija izgubila že tri četrtine svojega plodnega ozemlja, pojavilo pa se bo tudi pomanjkanje goriva. Sovjetski vojni stroj da je toliko trpel, da ne bo mogel več priti do svoje prvotne moči.

Izpopolnitev japonske vlade

Tokio, 17. sept. AS. Uradno poročajo, da je bil načelnik poročevalskega urada Masayuki Tani imenovan za japonskega zunanjega ministra.

Tokio, 17. sept. AS. Novi zunanji minister Tani se je rodil leta 1889. v pokrajini Kunamoto. V diplomatsko kariero je stopil leta 1913 in leta 1930 je bil imenovan za načelnika v oddelku za Azijo pri zunanjem ministrstvu. Leta 1933. je bil imenovan za svetnika na japonskem poslanstvu v Hainkingu, leta 1939. pa je bil imenovan za podtajnika v zunanjem ministrstvu v Abejevi vladi.

Tokio, 17. sept. AS. Japonski svetnik pri vladi v Nankingu Kazuo Aouki je bil imenovan za ministra brez listnice v tokijski vladi. Opravljal bo novo ministrstvo za Veliko Azijo.

Priprave v Indiji

Bangkok, 17. sept. AS. Angleške oblasti v Indiji so izdale navodila za organizacijo obram-

be pred morebitnim japonskim napadom. V Kalkuti so zaupali ureditev protiletalske obrambe angleškim vojakom, ki so se vrnili iz Londona, kjer so preživeli več letalskih napadov. Bengaljski ministri predsednik je večeraj izjavil, da je že vse pripravljeno za hitro izpraznitev Kalkute, zlasti ker se pričakuje »vrsta hudih letalskih napadov. Pripravljeni so že posebni vlaki za prevoz žena in otrok v vzhodno Bengalijo, kjer je pripravljenih kakih 80 taborišč za te begunce.

Turško prebivalstvo se vrača v Tracijo

Ankara, 17. sept. AS. Turška vlada je izdala ukrepe za olajšanje povratka v Carigrad in Tracijo tistim državljanom, ki so bili od tam poslani v Anatolijo prve mesece leta 1941. Imeli bodo brezplačno vožnjo po železnici v Carigrad in druge kraje, poleg tega pa jih bodo oblasti podprle tudi z živili in drugimi potrebščinami.

Mobilizacija v Braziliji

Buenos Aires, 17. sept. AS. Iz Rio de Janeira poročajo, da je predsednik Vargas odredil splošno mobilizacijo.

Obvezna delovna služba na Angleškem

Stockholm, 17. sept. AS. Iz Londona poročajo: Minister za delo Bevin je ukazal ponovni pregled seznamov obvezancev za civilno mobilizacijo, zlasti glede moških med 40 in 50. letom in glede žensk med 18. in 45. letom. Vojna industrija in kopenska obramba sta povzročili velik nered, katerega je izbral veliko število mobilizirancev ter se odtegnilo svoji dolžnosti.

Sprememba v poveljstvu angleškega letalstva na Tihem morju

Lisbona, 16. sept. AS. Iz Londona poročajo, da je bil odstavljen general Brett kot poveljnik zavezniškega letalstva v jugozahodnem delu Tihega morja, na njegovo mesto pa je bil imenovan general Kenney, ki je bil do sedaj v Londonu.

Čas za odpiranje in zapiranje trgovin, obrtnih in industrijskih obratovalnic in potovalnih pisarn

Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino je odredil:

Clen 1. Čas za odpiranje in zapiranje trgovin, obrtnih in industrijskih obratovalnic in potovalnih pisarn v Ljubljanski pokrajini se odreja po predpisih na naslednjih členov.

Clen 2. I. DELAVNIKI. A. Prodajalnice: 1. trgovine oblačilne stroke, pohištva, papirnice, knjigarne in z mešanim blagom: od 8.30 do 12.30 in od 15.30 do 18.30.

2. trgovine z živili in prodajalnice premoga in drv: od 8. do 12. in 15.30 do 18.30 ure v zimskih mesecih; od 16. do 19. ure v poletnih mesecih.

3. trgovine s sadjem in zelenjavo: od 6.30 do 12.30 in od 15. do 19. ure.

4. prodajalnice kruha in mlekarne: od 6.30 do 19. ure.

5. prodajalnice peciva, slaščice in piškotov: od 8. do 20. ure.

6. mesnice: od 6.30 do 11. ure.

7. prodajalnice rastlin in cvetja: od 8.30 do 12.30 in od 15. do 20. ure.

Za obhodno prodajo blaga in predmetov, spadajočih v zgoraj naštetih obrate, se mora upoštevati urnik, ki velja za ustrezne obrate.

B. Industrijske in obrtne obratovalnice, prodajalnice monopolističnih predmetov, prodajalnice časnikov, klavirnice: 1. brivske, lasuljarske, manikerske in kozmetične obratovalnice: od 7.30 do 12.30 in od 14.30 do 18.30 ure v zimskih mesecih; od 7.30 do 12.30 in od 15.30 do 19.30 v poletnih mesecih. 2. obratovalnice za pranje in likanje: od 8.30 do 12.30 in od 15. do 18. ure v zimskih mesecih; od 8.30 do 12.30 in od 16. do 19. ure v poletnih mesecih. 3. pekarnice in slaščičarske delavnice: od 7. do 15. ure. 4. prodajalnice monopolističnih predmetov in prodajalnice časopisov: od 7. do 20. ure.

Urniki za javne in zasebne klavirnice določijo občine po zaslišanju pristojnih sindikalnih organizacij.

O številu potrebnega osebja odloča v spornih primerih krajevno pristojno občeupravno oblastvo.

Ob sobotah in dnevih pred prazniki se morajo zapirati brivske, lasuljarske, manikerske in kozmetične obratovalnice pol ure kasneje.

Pripravljalna dela, kakor: kurjenje peči, pristavljanje kvasa in mešanje testa, se smejo pričeti ob 4. uri in se sme v ta namen zaposliti le nujno potrebno osebje.

Prve stopnje po zaslišanju Pokrajinske korporacijskega sveta in Pokrajinske delavske zveze.

C. Pisarne: Potovalne pisarne, ki prodajajo tudi železniške vozovnice: od 8.30 do 12.30 in od 15.30 do 19. ure.

Clen 3. II. PRAZNICNI DNEVI. Ob nedeljah in drugih dnevih, ki so praznični dnevi po naredbi z dne 19. septembra 1941-XIX št. 105, morajo biti vse prodajalnice, industrijske in obrtne obratovalnice pod A. in B. in pisarne iz C. člena 2. zaprte, razen kolikor je v naslednjem členu drugače odredeno.

Clen 4. Ob dnevih iz člena 3. izvzemši božič, a) morajo biti odprti za običajno: 1. mesnice od 7. do 10. ure, 2. prodajalnice kruha, mleka, sadja in zelenjave od 7. do 12. ure, 3. brivske, lasuljarske, manikerske in kozmetične obratovalnice v vsej pokrajini, izvzemši mesto Ljubljano, od 7. do 12. ure.

Clen 5. Izjemne določbe. Na letne in mesečne sejemске dni morajo biti obratovalnice iz člena 2. pod A. in B. v vsej pokrajini (izvzemši mesta Ljubljano in Novo mesto) odprte nepretrgoma in brez opoldanskega predleda. V zdraviliških in kopaliških ter letoviških, ki so uradno proglašena za take, določijo urnik krajevno pristojno občeupravno oblastvo prve stopnje na zahtevo prizadetih strokovnih organizacij.

Clen 6. Pekarnam je prepovedano peči kruh ob nedeljah, izvzemši 1. zadnjo nedeljo pred božičnim dnem, 2. bolniškim, zdraviliškim in sanatorijskim pekarnam, toda samo za potrebe teh zavodov in naprav.

Clen 7. Za prodajanje na javnih trgih določijo urnik pristojna občinska oblastva.

Clen 8. Splošne določbe. Določbe te navedbe se nanašajo na vse prodajalnice (§ 19. zakona o obrti) in rokodelske in obrtne obratovalnice (§§ 3-2 in 23. zakona o obrti) na ozemlju Ljubljanske pokrajine, ne glede na to, ali pripadajo zasebnikom ali javnim ustanovam in ali je v njih zaposleno pomožno osebje.

Clen 9. Ta naredba se ne uporablja za: 1. lekarne, 2. podjetja za prevažanje oseb z vozovi, avtomobili in drugimi vozili, 3. javno pošto, 4. obhodno prodajo časopisov in kadilnega pribora, 5. brivske in lasuljarske obratovalnice na železniških postajah, kakor tudi ne za prodajo slaščic vohče na postajnih peronih, 6. prodajanje slaščic v kinematografih, koncertnih dvoranah, gledali-

šah, zabaviščih in tem podobnih lokalih, 7. industrijske obrate (§ 32. zakona o obrti), 8. gostinjske obratovalnice (hotela, restavracije, gostišča, gostilnice, kavarne, penzije, ljudske kuhinje itd.) iz § 76. obrtnega zakona.

Clen 10. Ob času, predpisanem za zapiranje obratovalnic, se morajo zapreti vsi dohodi v prostore, ki so določeni za promet s strankami. Strankam, ki so ob času zapiranja v prodajalnih prostorih, se mora postreči, kar pa redoma ne sme trajati dalj kot četiri ur po času, določenem za zapiranje obratovalnic.

Clen 11. Če je kakšna obratovalnica upravičena prodajati predmete več vrst prodajnih obratovalnic, za katerih vsako velja različen čas odpi-

Navodila za določitev začasne vojne doklade

Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino je izdal naslednje odredbe:

Clen 1. Odobruje se naslednja razpredelnica o najvišjih zneskih zaradi vzpostrebe s sedanji prejemki razvrščenega italijanskega osebja skupin A, B in C po drugem odstavku člena 1. navedbe z dne 31. avgusta 1942-XX št. 171 o določitvi začasne vojne doklade osebju prejšnje vladavine:

PRIMERJALNA RAZPREDNICA GLEDE PREJEMKOV PO STANJU NA DAN 11. APRILA 1941-XIX

Stanje 11. IV. 1941-XIX.	Ustrezajoči italijanski	Položajna skupina	Periodni stopnja	Čisti mesečni znesek
I	IV	1	IV	3.595.—
II	V/1	2	V/1	2.841.—
III	V	3	V	2.696.—
IV	VI/2	4	VI/2	2.385.—
V	VI	5	VI	2.171.—
VI	VII/2	6	VII/2	2.000.—
VII	VII/2	7	VII/2	2.000.—
VIII	VII/2	8	VII/2	2.000.—
IX	VII/1	9	VII/1	1.923.—
X	VII	10	VII	1.847.—
XI	VII	11	VII	1.847.—
XII	VIII/2	12	VIII/2	1.777.—
XIII	VIII/1	13	VIII/1	1.747.—
XIV	VIII	14	VIII	1.716.—
XV	VIII	15	VIII	1.716.—
XVI	IX/2	16	IX/2	1.597.—
XVII	IX/1	17	IX/1	1.528.—
XVIII	IX	18	IX	1.482.—
XIX	IX	19	IX	1.482.—
XX	X/3	20	X/3	1.415.—
XXI	X/2	21	X/2	1.339.—
XXII	X/2	22	X/2	1.339.—
XXIII	X/1	23	X/1	1.285.—
XXIV	X	24	X	1.240.—
XXV	XI/2	25	XI/2	1.092.—
XXVI	XI/2	26	XI/2	1.092.—
XXVII	XI/1	27	XI/1	1.053.—
XXVIII	XI	28	XI	1.000.—
XXIX	XII/3	29	XII/3	830.—
XXX	XII/2	30	XII/2	791.—
XXXI	XII/1	31	XII/1	768.—
XXXII	XII	32	XII	745.—
XXXIII	XIII/2	33	XIII/2	673.—
XXXIV	XIII/1	34	XIII/1	639.—
XXXV	XIII	35	XIII	605.—

Še ena žrtev partizanskih kriminalcev

Dan na dan se odkrivajo novi zločini, ki jih izvršujejo partizanske tolpe. Zadnje dni so zopet popolnoma zanesljivo ugotovili, da je žrtev komunistične krvoločnosti postal tudi občinski tajnik v St. Jerneju Alojzij Setina. Pokojni Setina je bil uslužben na občini v St. Jerneju, odkoder je od časa do časa hodil na obisk k svoji družini, ki se je bila nedavno tega naselila v lastni hišici v Gotni vasi. 13. junija letošnjega leta je zopet pohitel k družini, ki se mu je povečala za enega člana. Dvema otrokoma se je pridružil še tretji, ki je tega dne bil star 14 dni. Na potu nazaj v St. Jernej so Setino partizani na Mokrem polju ugrabili in ga odpeljali. Tri dni so ga vlačili po svojih taboriških in trpinčih. 17.

junija je bil že tako zdelan, da ni imel več moči, da bi sam izkopal grob, kakor so to od njega zahtevali njegovi sodniki. Zato so mu v gozdovih pri Tolstem vrhu sami skopali grob in ga nato ustrelili. Sodnika in krvnika sta mu bila Maks Vale in zloglasni brusač Pirkovič iz St. Jerneja.

Pokojni Setina se je rodil 12. avgusta leta 1911 in je zadnja štiri leta preživel v St. Jerneju. Kot občinski tajnik je bil korekten uslužbenec in se v javnem življenju ni udeleževal. Vkljub temu so partizani padli na njem, pač iz edinega razloga, ker so vedeli, da je poštenjak. Partizani so dobro vedeli, da bo tudi ta umor v vsej okolici povzročil veliko razburjenje. Zato so svoj zločin dolgo skrivali in razširjali vest, da imajo Setino v svojem taborišču, kjer ga kot izvežbanega občinskega tajnika rabijo za pisarniško moč. Končno pa je tudi ta zločin prišel na dan in ljudsko ogorčenje nad partizanskimi ubijalci se je še povečalo, kar morejo partizani sami občutiti spričo udarcev, ki jih prejemajo od razjarjenega ljudstva.

Tudi to žrtev organiziranega zločina ohranimo v lepem spominu!

Clen 12. Za poletne mesece veljajo meseci april—september, za zimske pa oktober—marec.

Clen 13. Gled delovnega časa pomožnega osebja vajencev veljajo posebne določbe zakona o zaščiti delavcev.

Clen 14. Kazenske določbe. Kršitelji določb te navedbe se kaznujejo v denarju od 50 do 3000 lir.

Clen 15. Denarne kazni se stekajo v sklad z obrtno in trgovinsko šolstvo pri Visokem komisariatu.

Clen 16. Razveljavljajo se naredba z dne 3. oktobra 1941-XIX, št. 116, in tej naredbi nasprotujoče ali z njo nezdružljive določbe.

Clen 17. Ta naredba stopi v veljavo na dan objave v Službenem listu za Ljubljansko pokrajino.

Prednja razpredelnica velja za vse bivše jugoslovanske države in banovinske nameščenice, ki so razvrščeni v sedanjih desetih položajnih skupinah.

Primerjalne razpredelnice za zvanikišnike, služitelje, pomožne osebje itd., službujoče pri državnih in banovinskih oblastvih, se odobrijo kasneje.

Javne uprave s posebnim ustrojem in druge ustanove morajo predložiti Visokemu komisariatu primerjalne razpredelnice, ki naj bodo podlaga za dnevni ureditvi.

Clen 2. Čisti mesečni znesek, obsegajoč plačo, položajno doklado in osebno draginsko doklado na dan 11. aprila 1941-XIX, zvišane za 30% od 1. julija 1941-XIX in za 43% od dne 1. decembra 1941-XX, vstvešči druge stalne prejemke v izmeri na dan 11. aprila 1941-XIX in morebitne periodne povške, priznane od 11. aprila 1941 do 31. avgusta 1942, ne sme presegati vsote, navedene v primerjalni razpredelnici.

Ce bi skupna vsota temeljnih prejemkov kakšnega nameščenca za plačo, položajno doklado in osebno draginsko doklado na dan 11. aprila 1941-XIX, vstvešči druge na ta dan pristojne stalne prejemke, presegala znesek, določen v primerjalni razpredelnici, obrzhi nameščenec preseček kot osebno doklado, toda brez pravice do zvišanja.

Clen 3. Rodbinske draginske doklade se ne vstvejajo pri gorenjem izračunu in se morajo izplačevati od 1. julija 1941-XIX v izmeri, kakršne so bile na dan 11. aprila 1941-XIX, upoštevaje pa spremembe, ki so nastale ali nastanejo v krogu rodbine.

Clen 4. Da bi se dosegle vsote po primerjalni razpredelnici, ni dopustno priznavati večje zvišanje kot 30 oziroma 43 odstotkov.

Clen 5. V smislu naredb z dne 5. julija 1941-XIX št. 60 in z dne 25. januarja 1942-XX št. 9 morda preveč izplačane vsote se morajo povrniti za dobo po 31. maju 1942-XX, v smislu naredb z dne 26. maja 1942-XX št. 100, morda preveč izplačane vsote pa se morajo povrniti v celotnem znesku.

Clen 6. Začasna vojna doklada ne gre osebju, ki sedaj ni v aktivni službi, kakor tudi ne osebju, ki bi mu po posledje prenehala aktivna služba.

Iz gospodarstva

Ladjedelnice v Varni. V Varni 21. avgar-ska vlada obenem z nemško-bolgarske družbo »Neptun« velike ladjedelnice.

Jožef Löbel

Povest o insulinu

Ko je šel čez dvorišče, se je srečal s profesorjem Naunynom.

»Peljem ga vašemu gospodu Minkovskemu,« pravi ter pokaže na psa »Minkovski mu boče izrezati pancreas.«

»Sklep, ki je vreden Minkovskega!« pravi Naunyn čisto resno. »Nedavno je psu izrezal ves žolč. Pes je ostal pri življenju.«

»Toda pri pankreatični žlezi se to še nikomur ni posrečilo,« je ugovarjal Mehring.

»To še nič ne pomeni. Minkovski lahko naredi to, česar drugi ne morejo. Zanj je značilno to, da se znajde na vseh področjih. Njegov brat mi je pripovedoval, da je moj sedanjí asistent kot deček delal svoje šolske naloge v trgovini svojega očeta, ne da bi se zmenil za ves promet okoli sebe. In vendar si je tako dobro zapomnil razne vrste žit, da so se najbolj izkušeni trgovci vedno posvetovali z njim. Ima namreč zelo naglo doje-manje, roke pa so mu tako spretno, da jaz še nikoli nisem videl kaj takega. Prejšnji teden je iz-rezal iz jabolka nekega mojega klijenta tako maj-hen polip, da se v Strassburgu tudi najboljši speci-alisti niso upali tvegati operacije. Presenečeni boste, dragi gospod Mehring, s koliko spretnostjo in zanesljivostjo operira Minkovski.«

In res se je mogel o tem Mehring prepričati četrt ure pozneje, ko je prisostvoval operaciji. Minkovski je z etrom narkotiziral psa, ga položil na hrbet, mu zvezal vse štiri šape ter ga pritrdil na mizo. V trenutku mu je ostrigel dlako na tre-buhu, umil kožo z raztopino sublimata ter jo ovil s steriliziranimi ovojji. Pustil je prazen samo maj-hen prostor za operacijo. Z naglim in dolgim za-rezom je odprl trebušno votlino ter odkril njeno notranjost. Spretno je potegnil drob iz trebušne votline, ga položil na očisto stekleno ploščo ter dvignil črevesje, tako da se je jasno pokazala pankreatična žleza.

Vse to je bilo narejeno tako naglo, da se je Mehringu zdelo komaj začetek operacije.

Toda že je Minkovski stisnil ožilec, ki je do-vajalo kri ter ga s svilinami nitkami zvezal. Tako je mogel brez kaplje krvi odrezati celotno žlezo.

Pacient je še ležal v globoki nezavesti.

Ta trenutek vstopi sluga ter prinese Mehringu brzojavko. Mehring jo prebere ter pravi Min-kovskemu:

»Srečo imate. Zbolel je član moje družine, jaz moram takoj odpotovati in torej ne bom mogel prisostvovati smrti vaše žrtve, ki bo brez dvoma nastopila popoldne.«

Toda žrtev ni poginila. Nasprotno! Ze že ne-kaj dni si je ščene pomagalo, vzemirjalo ves laboratorij ter ga — namakalo! Noben prostor ni bil več varen pred njim.

Minkovski je bil ponosen na uspeh svoje ope-racije, toda spričo pasjega polivanja bi rajši videl, da bi bil pacient crnil.

»Cujtel!« je rekel slugi, »vi znate dobro dre-sirati pse, da nam ne mažejo po sobah. Zakaj ne morete naučiti tega tudi Mehringovega psa?«

»Ker ima ta pes zelo nesramen značaj!« je ogorčeno odgovoril sluga. »Cel dan samo pije, in ko je ves napolnjen z vodo, samo poliva! To je sod brez dna! Treba bi mu bilo cel dan slediti s cunjjo v roki. Če bi bili tu vsi psi taki, bi jaz takoj zaprosil za odpust.«

Minkovski je prisluhnil.

Zakaj mora prav ta pes piti cel dan in iz-ločati vodo? Porast žeje in izločanje vode je ven-dar glavni znak ... pa vendar nima izrez pan-kreatične žleze za posledico sladkorne bolezni!

V možganih mladega asistenta je začela vreti množica idej. Cutil je to, kar je moral občutiti Newton, ko je videl pasti jabolko na tla ter je od-tod sklepal na zakon o težnosti; njegov duh je bil v onem stanju, v katerem je moral biti Galilejev duh, ko so mu svetilke v pisarniki cerkvi s svojim nihanjem nenadoma odkrile zakone niha-nja; doživel je ista čustva, ki jih je doživel Gal-vani, ko je videl, kako odskakuje žabji krak, ki je visel na vlažnih vrtnih vratih in ko se mu je ob tem pojavu začel v umu porajati pojem elek-trike; doživel je enak trenutek kakor James Watt, ko si je zamislil parni stroj ob pogledu na pokrov, ki je pod pritiskom pare odskočil od kavinega lonca.

Oskar Minkovski je začutil kakor udar strele trenutek, ko se ob kakem velikem odkritju spre-meni v človeškem umu opazovanje v idejo, ko slučaj postane navdih.

Mladí znanstvenik je bil kakor zamaknjen. Ne da bi se skoraj zavedal, odpre miznico ter vzame iz nje majhno epruveto. Nato se skloni k tlom, kjer je bila še vedno vidna mlaka ter jo skrbno zajame v posodico, kakor da gre za naj-bolj dragoceno tekočino na svetu, ne pa za pasjo vodo. S tresočo roko izlije tekočino v posodo, ki je vsebovala reagente, ter prilije nekaj kapljic iz stekleničke. Vse skupaj potem ogreje na ognju.

Cez nekaj sekund je bela, vrcča tekočina do-bila črno barvo: pasja voda je vsebovala sladkor!

(Dalje.)

Vatikan in dunajski kongres

III.

Razgovor s knezom Metternichom

Snoci sem imel s knezom Metternichom konferenco, ki je traja-la skoraj dve uri. Ker se mi zelo mudi (Njegova Visokost nad-vojvoda toskanski odputuje jutri zjutraj v Toskano in bo pismo vzel s seboj v Firence, od tam pa ga poslal naprej), moram opu-stiti vrstni red razgovorov in misli, prav tako ne morem poročati o podrobnostih, na kratko pa moram povedati tisto, kar je naj-važnejše. Razložil bom glavne razloge stališča in ukrepov, ki se pripravljajo, Vaša Eminenca pa bo s svojim svetlim razumom ugo-tovila razloge vsega drugega, česar zaradi pomanjkanja časa ne morem razložiti.

Začel sem takoj s tistim, kar je glavni razlog mojega prihoda na dunajski kongres. Lahko sporočim dobro novico za Njegovo Sve-tost, ker bo njemu pripadla nesmrtna slava, da je spravil k cer-kveni državi nazaj odvzete legacije. Izjavljam, da imam razloge, da tega ne upam zastonj. Sicer se drugod misli drugače, pa tudi razni delegati, ki so že prišli semkaj, širijo razne govorice, vendar lahko prav odločno izjavim, da si jih Avstrija ne bo prisvojila in da bo storila vse, da jih ne dobi nikdo drugi ko papež. Po svojem veselju merim veselje Njegove Svetosti in Vašo radost zaradi tako dobre novice.

Knez Metternich je govoril z menoj izredno točno in jasno. O tem me prepričuje celota najinega razgovora in menim, da se ne motim, če bi pa se motil, pa resnično ne bi vedel, kaj naj rečem.

Obpravljala sva odločilne nagibe avstrijskega in našega obna-sanja. Ker pa ti nagibi slone na ustaljenih koristih avstrijskega dvora, sem prepričan, da je to trden temelj, da morem verjeti v resničnost izraženih misli. Avstrija je prepričana, da si bo lahko ohranila svoje prednosti, pridobila pa si bo lahko še kaj, če bo zmerna. Če ne bi vodila take politike, bi kmalu prav lahko začla v ogromne izdatke in nove krvave vojne, da bi si ohranila tisto, kar je čezmerno. Gospod knez mi je rekel, da je hotel najprej postaviti avstrijske meje na Mincio in v začetku niti ni mislila na

to, da bi si prisvojila še Lombardijo. Toda Lombardijo si je morala vzeti (pri tem bom navajal njegove besede), da bi »ubila« Milano italijanskega Jakobinstvo in načrte o enotnem italijanskem kraljestvu. To mesto je namreč središče obeh velikih načrtov, eden od teh pa hoče ustvariti iz Italije enotno državo, sklicujoč se na to, da je italijansko ljudstvo narod. Da bi izločil to nevarnost, ki bi pote-gnila v propad vsa gospodstva v Italiji in tudi avstrijsko gospodstvo v Mantovi in v Benečiji, je smatral za potrebno, da si je prisvojil tudi Lombardijo, ki jo bo držal na uzdi z močnimi vajeti, vendar si drugih dežel ne bo prisvajal.

Ničesar mi ni omenil o meji na Padu. O tem pa sem slišal tukaj govoriti zelo mnogo in bi mi na ta način izgubili mnogo fersarskega ozemlja med Belim kanalom in Velikim Padom, to je črto od Mezole do Melare. Ker pa mi knez o tem ničesar ni go-voril, sem menil, da je boljše, da tega sloh ne načnem in nisem

Papež Pij VII.

je vladal od leta 1800—1823. Cerkev je vodil v težkih časih Napoleonovih vojska in je ves svet občudoval v njem »velikega papeža trpljenja in duševne veličine«. Napoleon je v letu 1808 zasedel cerkveno državo in je papeža Pija VII. odvedel v jetniš-štvo (1809). Ži-vel je dolgo časa v Fontainebleauju pri Parizu in šele leta 1814 je bil puščen na svobodo.

odprl ust o tej zadevi. Sicer pa na to mejo ne verjamem in tudi po razgovoru s knezom se zato ne bojim, dasi prav točno vem, da se je na to mislilo, ker bi bila taka razmejitev zelo priročna iz vojaških razlogov. To mislim za mejo ob Manjšem Padu. Nisem pa tako gotov za razmejitve ob Velikem Padu, kjer ne gre za velik del ozemlja. Toda o tem nikar ne govorimo, če pa se bi zgodilo potem, ko bi bile papežu vrnjene legacije, tedaj se bo ta zadeva označila za zadevo majhnega pomena in potrebna zaradi razmejitve.

Na vse to mislim zaradi tega, ker sem tak vtis imel že pred svojim prvim razgovorom s knezom. Pisal sem že, da so za za-časno upravo ozemelj legacij določili posebno mejo, ki se strinja z onim, kar navajam zgoraj in so vladi v Benetkah podredili ozem-lje med Belim kanalom in Velikim Padom. Tam so kraji Mezola, Stiena, La Polesella, Melano in če se pogleda na zemljevid, se vse to omejuje na tisto, kar se je govorilo v začetku, ko se je reklo, da bodo moje Avstrije ob Padu in Ticinu. Če se bo to zgodilo, tedaj bomo o tej zadevi razpravljali ob tistem času in stavili pri-merne protipredloge. Knez mi ves čas dolgega razgovora ni rekel niti besedice o tem...

Po takem razgovoru s knezom in potem, ko je bilo tako načeto vprašanje o legacijah, sem zaradi vsega tega že v naprej vesel obenem z Njegovo Svetostjo.

Toda ni dovolj, da si jih pridobimo nazaj, ampak si jih mo-ramo tudi ohraniti; in to je bil drugi del mojega razgovora, ki bo Vašo Eminenco tudi zelo zanimal. Ko sem govoril s knezom o ita-lijanskih državah, sva vedno govorila o tem tako, kakor da je treba to ohraniti v skupno korist. Če bo treba, se moramo v tem oziru med seboj tudi podpirati. Govoril mi je o dveh važnih ukre-pih, ki jih bo treba skupno izvesti: ustvariti skupno policijo (po-zneje bomo videli, kaj se razume pod to besedo), ki bi zbirla vse novice o spletkah in zarotah in nato skrbela za skupno varnost, drugi ukrep pa bi se nanašal na ustanovitev Italijanske Lige, ki naj bi deželo branila pred slehernim notranjim ali zunanjim na-padom, da tako nobena vojna ne bi več zamajala ustaljenih oblik. Govorilo se je o tem, kako je treba z močno roko zatreti sleherno zaroto ali naklep, obenem pa se ne sme večati število nezadovolj-nih, ki bi brskali po preteklosti in s tem v zvezi so bili omenjeni strogi ukrepi Rima.

(Dalje.)

Drobne novice

Velikodušni darili Zvezi Borbenih Fašijev

Ljubljana, 17. septembra.

Tiskovni urad Zveze Fašijev poroča:

Gospa Sette je podarila Zvezi Borbenih Fašijev 50 lir v denarju in 500 točk, ki ji pripadajo za njeno lastno bala.

Drugo darilo je prispelo Zvezi s strani funkcionarjev krajevine Kr. Carine, ki so poklonili njim pripadajočo nagrado v znesku tisoč lir od kazni, izrečene tvečki Beltram zaradi carinskih prekrškov.

Zvezni tajnik je v spoštovanju do prijateljskega čuta, ki je rodil ta dva darova, odločil, da naj se nakažeta oba Uradu Bojevnikov.

Koledar

Petek, 18. septembra: Kvatre; Jožef Kupertinski, spoznavalec; Irena, m.; Evstorgij, škof; Zofija, m.

Sobota, 19. septembra: Kvatre; Januarius, šk. in m.; Konstancija, dev. in m.; Pompoza, dev. in m.; Pelej, m.

Zobozdravnik

dr. Verčon
zopet ordinira

— Duhovne vaje za duhovnike. Za tečaj od 21. do 25. septembra je še nekaj prostorov na razpolago, zato se še sprejemajo prijave. Udeleženci za ta tečaj se zberejo v Domu v ponedeljek pred 7 zvečer. — Vodstvo Doma, Zrinjskega cesta 9, Ljubljana.

— Vpisovanje v enoletni trgovski tečaj v Novem mestu se vrši dnevno v novem šolskem poslopju na Šmihelski cesti v Kandiji od 9—11. Pričetek pouka 21. septembra.

— Hudi nočni nalivi. Jesensko deževje je sedaj v razvoju. Od srede jutraj do četrta rano so se vrstili prav močni nalivi, posebno ponoči od polnoči do jutra so bili zelo hudi. Posledica je drugi dan trajajočega deževja je vidna, ker so vode začele naraščati. Prej močno sesušena zemlja je hitro vsrkavala prvo deževje, se je kaj kmalu napojila in so se zato odvisne vode z raznih hribov začele valiti v ravnino. Ljubljana je za 50 cm narasla in je na Barju ponekod že popolnoma zvrhana, na nekaterih krajih je prestopila bregove. Tudi njeni pritoki so zelo narasli. V zadnjih 24 urah je po ombrografu padlo 33.9 mm dežja, kar pomenja, da so bili v tem času res močnejši nalivi. Barometer se je začel dvigati, znak, da se bo kmalu vreme zopet preobrnulo. Temperatura pada. V sredo je bil sedaj prvi dan, da je dnevni temperaturni maksimum padel pod +20 stop. C. V sredo je bilo namreč 18.4 stop. C, ko je bilo prejšnji dan še +27.4 C, tako da je zaznamovan velik padec za 9 stop. V četrtek jutraj je tudi padel jutranji minimum na +13.9 C. Barometer pa se je od 765.4 dvignil na 767.7 mm.

— Obljubljia se izvrsten vinski pridelek. Letošnja trgatava na Dolenjskem kaže kar izvrstno. Ne bo sicer mnogo pridelka, ker je bila zima 1941-42 preostra, toda grozdje bo dalo izvrsten most in še boljše vino. Po kakovosti letošnje vino ne bo dosti zaostajalo za najboljšim vinom, ki so ga naši kraji dali v zadnjih desetletjih, namreč leta 1917. Jagode domačega grozdja so zaradi suše res majhne, toda sočne in že sedaj sladke. Pili bomo torej po sv. Martinu, to je sredi novembra, že letošnji najboljši pridelek Dolenjske in Bele krajine.

— Junak noža obsojen na 18 mesecev. Mali kazenski senat, ki mu je predsedoval s. o. s. g. Rajko Lederhas, je v sredo, 16. t. m. sodil junaka noža zaradi uboja. Mizarški pomočnik, 30-letni Rudolf Resnik je 23. junija letos zabodel z nožem v lev bok delavca Blaža Farčnika, ko sta se prepizala na dvorišču hiše št. 7 v Ribniški ulici v Mostah pri Ljubljani. Farčnik je bil prepečen z rešilnim avtom v bolnišnico, kjer je čez dva dni podlegel hudi rani zaradi nastalih komplikacij. Pred zborom treh sodnikov se je Resnik, obtožen uboja po § 178 k. z., zagovarjal na veliko razburjenost in vinjenost, tako da ni vedel, kaj dela, da za dejanje ni odgovoren, ker ga je storil v efektu. Ni bil duševno prisoben. Kritični dan je spil mnogo vina. Navajal je razne razbremenilne priče. Senat se ni mogel prepričati o njegovi totalni pijanosti in je prišel do prepričanja, da je obtoženec za dejanje popolnoma odgovoren. Bil je zaradi zločina uboja obsojen na 1 leto in 6 mesecev roblje. Senat je upošteval njegovo delno priznanje, njegovo neporečnost in razburjenost.

— Razprava o ukradenem suhem grozdju. Na glavnem kolodvoru v Ljubljani je bila v noči od 30. na 31. julija letos izvršena večja tatvina suhega grozdja. Dva moška sta odnesla iz plom-biranega vagona 9 zabojnikov suhega grozdja od pošiljke, ki je bila prišla iz Turčije ter je bila namenjena v Švico. Suho grozdje je tehtalo 90 kilogramov. Te tatvine sta bila osumljena in po-zneje sodišču izročena dva starejša železničarja. Po kratki razpravi pred malim kazenskim sena-tom sta bila na obtožbo državnega tožilca obso-jena zaradi zločina kvalificirane tatvine, ker je bila izvršena na javnem prometu določenem kraju: oženjen železničar Jože K. in samski železničar Martin H., vsak na 6 mesecev strogega zapor, pogojno na dve leti. Pred sodniki sta tatvino skesano priznala.

— Nezrelo sadje ni škodljivo žolodcu. Na-pačno mnenje je, da bi zauživanje nezrelega sad-ja povzročilo težave v žolodcu ali celo nalez-ljive bolezni, kakor grižo in slinico. Sadije samo na sebi ni prav nič škodljivo, tudi če je nezrelo, saj na primer domačim živalim ne škoduje. Toda živali tako sadije dobro prežvečijo in so tudi bolj odporne proti boleznim kalem. Ako hoče otrok jesti nezrelo sadije, naj ga mati opozori na to, da ga mora dobro zgristiti, to se pravi pome-šati s slino, ki sama napravlja tako hranivo pre-bavljivo. Seveda je treba nezrelo sadije, pobrano na tleh, pred zaužitjem dobro umiti. Nikakor pa ne sme otrok po sadju piti vode! Redilna vred-nost nezrelega sadja je malenkostna, neprimerno manjša kakor zrelega!

Ljubljana

1 Rossini je mojster prave italijanske ope-re, izrednega blagostanja in nedoseženih me-lodij. Rojen je bil v Pessaru leta 1792. Umrl je v Ruelle pri Parizu leta 1868. Veselje do glasbe je dobil že v domači hiši, oče je igral rog, mati pa je bila izvrstna pevka. Glasbeni pouk je užival v Bologni in je kot 18 letni mladenič napisal svojo prvo opero, ki je bila uprizorjena v Venezii. Od takrat dalje je na-pisal okrog 40 oper, mnogo kantat, cerkvenih in drugih skladb. V spomin 150 letnice nje-go-vega rojstva bo v naši Operi Rossinijev teden od 21. do 25. septembra. Prva prireditev tega tedna bo simfonični koncert Rossinijevih skladb pod vodstvom Draga Maria Sijanca. Program koncerta je tale: Stabat Mater, Obleganje Ko-rinta, Viljem Tell, Italijanka v Alžiru, Tatin-ska sraka in Semiramis. Sledila bo 22. 24. in 25. septembra uprizoritev »Seviljskega brivca«. Predprodaja vstopnic za vse te prireditve bo v opernem gledališču.

1 Stolna kongregacija za gospe ponovno vabi svoje članice na prvi setanek, ki bo v petek, 18. t. m. ob petih popoldne v družbeni kapeli. — Odbor.

1 Vpisovanje v Enoletni trgovski tečaj s pra-vico javnosti pri Trgovskem učnem zavodu v Ljubljani. Kongresni trg 2, se vrši redno vsak dan od pričetka pouka dne 7. oktobra od 9—12 in 3—6 popoldne v pisarni ravateljstva. Prospekti in poljansila so interesotom na razpolo-gu.

1 Uprava Narodnega gledališča sprejema prijave abonmentov za novo sezono v veči Dram-skega gledališča vsak dan od 10 do 12 in od 15 do 17. do srede, 23. t. m., vstevši nedeljo, 20. popoldne. Termin za prijavo lanskih abonen-tov je Uprava podaljšala do ponedeljka ob 5 popoldne. Od torka, 22. t. m. popoldne bodo vsa razpoložljiva mesta na razpolago novim interesotom. Razpisani so: Premierski abon-ma, ki dobi vse premiere v sezoni (38), stalna abonmaja red Sreča in red Četrtek, ki imata predstave v Drami in Operi vsako sredo od-nosno četrtek, ter abonmaja red A in red B. Vsak abonent dobi 20 dramskih in 18 opernih predstav odnosno operetnih. Poleg tega je raz-pisan še specialni stalni abonent red Terek za 20 dramskih predstav ob torkih. Cene abon-maj so v razmerju z dnevnimi cenami znižane za 20% za privatnike, državni in samoupravni uradniki pa dosežejo 30% popusta. Uprava je izdala prospekt, ki je interesotom brezplačno na razpolago v Drami in v Operi.

1 Večerni promet na električni cestni želez-nici. Uprava cestne železnice dobiva neprestano prošnje, naj bi zadnji redni vozovi z Ajdovšine vozili po 19.10. Ker je pa vozni red tako ure-jen, da so tako uslužbenec kakor vozovi ob 21 na svojih domovih ali v remizi, je kakršnokoli podaljšanje voznega reda, ki bi povzročilo za-mudilo pri prihodu voz v remizo ali pri vrnitvi uslužbenec na njih domove po 21, popolnoma nemogoče. Za zakasnele potnike vozijo ob 20.05 do 20.10 z Ajdovšine zadnji vozovi proti Viču, Mostam in Rakovniku, in sicer po trije v Moste in na Vič, en voz pa do Rakovnika.

1 Javor v Ljubljani. Precej redko okrasno drevo v Ljubljani je javor, nekaj dreves je še na Hrvaškem trgu, nekaj pa tudi v Tivo-ljui. Javor je zanimiv zaradi svojega plodu, oziroma semena. Semena ima namreč krila, tako da kadar pada na tla ne pade naravnost, tem-več v zavojnici, nekako tako, kakor padalo ali pa letalo, kadar pristaja. Sedaj je javorjevo seme dozorelo in tako vidimo po mestu otroke, ki se igrajo s tem semenom. Mečejo ga nam-reč v zrak in potem opazujejo, kako to seme lepo kroži, deklek ne pristane varno na tla. Drugače pa je javor med našimi kmečkimi obrtniki zelo spoštovano drevo: daje jim nam-reč prav dober les za razne izdelke.

1 Do 6000 kg paprike na trgu. V sredo ni bilo na živilskem trgu paprike. Pozneje je velik tovarni avto pripeljal iz Triesteja do 6000 kg tepe zelene paprike, ki so jo v četrtek branjevi na Vodnikovem in Pogačarjevem trgu prodajali po 5.30 lir kg. Gospodinjje so jo hitro kupile in že nekaj ur je že ni bilo več naprodaj. Ne-katere gospodinjje so jo kupovale kar po več kilogramov. Mnogi papriko konzervirajo na raz-lične načine, nekateri pa jo suše.

1 Živahnost na mestnem gospodarskem ura-du. Bivša Waldherrjeva hiša v Beethovni ulici, kjer je bila nekoč gimnazija, sedaj pa so nekateri mestni uradi, predvsem gospodarski urad, je sedaj morda ena najbolj obiskanih hiš v Ljubljani. Številne stranke prihajajo prijaviti pridelek krompirja, tako da mora po-seben sluga deliti brezplačne obrazce za pri-javo pridelka, posajenega krompirja spomladi in potrebe po semenskem krompirju prihodnjo pomlad. Tudi uradniški štab v prijavnem uradu je pomnožen, tako da gre delo gladko od rok in ni nikakršne gneče, ki bi bila drugače spr-ičo velikega navala občinstva skoraj neizogib-na. V čast Ljubljancanov je treba priznati, da so zelo disciplinirani in da prijavljajo tudi najmanjše količine pridelanega krompirja. Ko-liko je vseh pridelovalcev v Ljubljani, je težko reči, moremo pa sklepati po tem navalu, da najmanj tretjina vseh v Ljubljani bivajočih družin, zakaj, kdor je le mogel, si je najel malo leho. Pravih pridelovalcev, takih, ki bi krompir pridelali tudi za prodajo, pa v pra-vem mestu skoraj ni, to velja le za nekatere kmete ob robu mesta in na Barju. Glede krom-pirja pa je Ljubljana torej kljub marljivosti njenih prebivalcev še vedno pretežno navezana na dovoz. Tudi ljubljanski prebivalci gledajo, da posade čim več zgodnjega krompirja, ki ro-di najboljše in pride najbolj prav tedaj, ko so stare zaloge že izčrpane, torej konec junija in julija meseca. Spomladi smo prijavljali tudi, koliko fiziola smo vsejali. Mestna občina sedaj ne zahteva, koliko smo ga pridelali, zakaj sko-raj vez fiziol, kar ga je v Ljubljani zraslo, smo pojedli stročjega, v zrnju pa težko, če ga bo komaj za seme, pa niti to ne. To velja seveda zopet le za male pridelovalce.

1 Soba z dvema posteljnima in sobica s po-steljo ali divanom v bližini Vrtače, če mogoče s souporabo kuhinje, sta nujno potrebni meste-mu poglavarstvu. Reflektant ima svoje posteljno perilo, kuhinjske posode itd. Prijave sprejema glavno vložisce v pritličju magistrata, soba št. 1.

1 V Ljubljani umrli od 4. do 10. septembra: Soršak Matilda, roj. Gerčar, 34 let, žena kovaške-ga pomočnika, Ob Ljubljani 69; Kos Ivan, 66 let, gostilničar, Vodnikova 65; Gabrič Jernej, 49 let, posestnik, Stranska c. 17; Lukman Frančiška, 78 let, delavka tob. tovarne v p., Vidovdanska 9.

Razdelitev jaje

Prehranjevalni zavod Visokega k... ata v Ljubljani obvešča prebivalstvo Ljubljane, da bodo razdeljevale počeniš z jutrnjim dnev spodaj navedenim tvečki jaje in sicer:

Tvrdka Franc Pogačnik, Bleiweisova c. 33, deli jaje prebivalstvu z začetnimi črkami imen od A—F;

tvrdka A. Smerkolj, Vošnjakova ul. 7, za črke G—L;

tvrdka F. Nikelsbacher, Bleiweisova 36, za črke M—R;

tvrdka A. Pauli, Sv. Petra c. 38, za črke S—Z.

Navedena tvečki bodo delile jaje samo proti predložitvi knjižice za meso in sicer za vsako osebo po eno jajce.

— V ljubljanski bolnišnici umrli: Jane Marija, roj. Jasenc, 35 let, žena mesar. pomočnika, Pol-janska c. 54; Jenko Jera, 82 let, zasebnica, Vr-hovčeva ul. 12; Gala Breda Zorislava, hči davč-uradnika, 23 let, Bleiweisova c. 127; Vidmar Jo-žeta, 57 let, Sv. Florijana ul. 13; Zorko Anton, 73 let, pisrn. ravnatelj v p., Studentovska ul. 3.

1 Razkuževanje v Ljubljani. Da so Ljub-ljancani v zadnjih letih postali resnično snago-ljubni, dokazuje tudi to, da je sedaj že nekaj navadnega, da dajo posamezne družine, pa tudi lastniki lokalov in slični, svoje prostore pogosto razkužiti, oziroma razmrečiti. Prvo imenu-jemo s tujo besedo desinfekcija, drugo pa des-insekcija. Sem in tja pa se pripeti tudi kak primer, da da mestni fizikati, ki to opravljajo, razkužiti ali razmrečiti kak prostor, ne da bi lastnik to zahteval, pač pa običajno na pritožbo, oziroma zahteve sosedov. Največ primerov be-leži desinsekcija v borbi proti stenicam. Mar-sikak nov najemnik stanovanja se pač boji, da njegov prednik ni zapustil v stanovanju kak-e golazni ter da stanovanje očistiti po uslužben-cih mestnega fizikata, ki to delo opravijo proti zmerni pristojbini. To delo je že tako uspešno, da moremo že reči, da je večina ljubljanskih poslopj in prostorov sedaj čista in golazni pro-sta. To velja predvsem za nove hiše, pa tudi stare so v večini primerov že očiščene.

Naznanila

GLEDALIŠČE. Drama. Sobota, 19. septembra, ob 17.30: »Kralj na Betanovicu. Zelo znižane cene od 19 lir navzdol. — Nedelja, 20. septembra ob 14: »Po-ročno darilo. Zelo znižane cene od 10 lir na-vzdol. — Ob 17.30: »Kovarnstvo in ljubezen. Zelo znižane cene od 10 lir navzdol.

Opera. Četrtek, 17. septembra, ob 17: »Boecaccio. Zelo znižane cene od 18 lir navzdol. — Nedelja, 20. septembra, ob 16: »Boecaccio. Zelo znižane cene od 18 lir navzdol.

RADIO. Petek, 18. septembra, 7.30 Pesni in na-peti: 8.00 Napoved časa, poročila v italijanskini — 12.30 Ploščo — 12.30 Poročila v slovenskini — 12.45 Koncert klasičnega tria — 13.00 Napoved časa, poro-čila v italijanskini — 13.15 Poročilo Vrhovnega po-litika Oboženihih sil v slovenskini — 13.25 Orkester vodil dirigent Angelini — 14.00 Poročila v ita-lijanskini — 14.15 Koncert radijskega orkestra, vodi dirigent D. M. Sijancec, sodelujeta sopranistka Draga Sok in tenorist Andrej Jaro (Leharjeva glasba) — 14.45 Poročila v slovenskini — 17.15 Koncert pianistke Franke Fogli — 17.35 Četrte ure za tvečki Nizardo — 19.00 »Govorimo italijansko« (prof. dr. Stanko Leben) — 19.30 Poročila v slovenskini — 19.45 Komorna gla-sba — 20.00 Napoved časa, poročila v italijanskini — 20.20 Komentar dnevnih dogodkov v slovenskini — 20.30 Voljske pesni — 20.45 Znanstveni — 21.25 Kon-cert komornega zboru, vodi dirigent D. M. Sijancec — 21.50 Nicerator Pogovor s Slovinci — 22.00 Koncert Adamičevega orkestra — 22.45 Poročila v italij-an-skini.

LEKARNE. Nočno službo imajo lekarne: mr. Sušnik, Marijin trg 5, mr. Den-Klanjšček, Gospodet-ska c. 4 in mr. Bohinec, Cesta 29. okt. 31.

POIZVEDOVANJE. Na živilskem trgu izgublje-no denarjev z manjšo vsoto denarja dobi lastnik v mestnem tržnem uradu v sobi št. 5 v I. nadstropju.

S Spodnjega Štajerskega

Stoletnica ptujskega mestnega parka. Leta 1842 so v Ptuj pripristilišče splavarjev in prostor za tesarje premetili niže ob Dravi, da so do-bili prostor za nasaditev mestnega parka. Ta sklep je bil tem večje važnosti, ker je bila s tem odstranjena nevarnost nelepe zazidave dravskega obrežja. Prvotno je bil park še zelo nepopoln in šele konec preteklega stoletja so park popolno-ma uredili in razširili.

Novi poštni ravnatelj v Gradcu. Ravnatelj državne poštne direkcije v Gradcu dr. inž. Neugebauer je bil premeščen na Dunaj. Za nje-go-vega naslednika je imenovan ministrski svetnik inž. Adalbert Sturm.

Umrli je v Mariboru v starosti 80 let vdova občinskega uradnika Jožeta Bizjan. V mariborski bolnišnici so umrli: 29-letni delavec Jožef Magdič iz Setincev, 42-letni posestnik Franc Babič iz Slovenske Bistrice in zasebnica Veronika Smon-ka iz Smolnika.

Poročili so se v Celju: Edvard Vratanar in Marija Hribnik. Franc Bolte in Viktorija Jam-brežič, Jožef Grile in Erika Falta, Franc Golob in Pavla Šibila, Marijan Per in Emilija Arzen-šek, Alojzij Ograjšek in Pavla Pristovšek, Franc Malgaj in Stefanija Prevolnik, vsi iz Celja.

Strela. Veliko gospodarsko poslopje s hlevi posestnika Cajhna v Teharjih je postalo žrtve požara, ki ga je zanetila strela. Na pomoč so prihiteli gasilci iz Celja, ki so preprečili še večjo škodo.

Pošten najditelj. Mlinarski pomočnik Franc Slameršek, ki je uslužben pri mlinarju Ehrlichu Na Ranci, je našel na cesti denarnico, v kateri je bilo 500 mark in razni dokumenti, dalje mo-ško suknjo, zlato nalivno pero in še druge vred-note. Slameršek je najdene predmete izročil orožnikom, ki so poiskali izgubitelja.

Nesreče. V Framu pri Mariboru je 44-letno Marijo Stern ugriznil pes. — 47 let stari Franc Gol iz Ptuja si je zlomil nogo. — Pri delu si je zlomil nogo 19-letni delavec Anton Kranje v Mariboru. — 49-letnemu Alojziju Jamniku iz Maribora je pri delu priletel drobec ... a v oko in mu ga občutno ranil.

Iz Hrvaške

Nemško gledališče v Zagrebu. Na ta-novitvi Nezavisne Hrvatske Države se je v Za-grebu ustanovilo nemško gledališče, ki ga vodi Erich von Vallengsparg. Predstave se odigravajo v Malem gledališču. Novi program se bo začel s šalami znanega Hansa Sachs, nakar bodo sledile klasične drame (Göthe, Schiller) ter več ljudskih (Anzengruber, Raimund, Nestler), seveda tudi de-la modernih živih umetnikov (Johst, Roessnerja). Od hrvatskih del bodo zopet uprizorili Begovičev dramo »Brez tretjega«, ki ima v nemščini naslov »Herzen im Sturm« in jo je režiral avtor Begovič sam.

Hrvatski legionar dal na svoje stroške popravi minaret. Pri stari sarajevski Hadži Safidinoi džamiji v Huremši ulici je bil porušen minaret. Zdaj je na svoje stroške dal postaviti novega hrvatski legionar Hamdija Čemo, odlikovan z železnim križcem drugega reda. Ta dobrotni čin je razveselil vse sarajevske muslimane in Hrvate.

Ustanovitev Hrvatske nameštenske šole. Javni urad za delo v Zagrebu ustanavlja Hrvat-sko nameštensko šolo, v kateri bodo stalna pre-davanja in strokovne razprave o vseh vpraša-njih, ki posegajo v življenje in delovanje na-meštencev.

V Bolgarijo je odpotovala skupina hrvatskih kmetijskih strokovnjakov, ki si bo na licu mesta ogledala razne bolgarske gospodarske ustanove. Hrvatske kmetijske in poljedelske strokovnjake predvsem zanimajo moderne bolgarske namakalne naprave in akcija bolgarske vlade za zboljšanje bolgarskega poljedelstva in sadjarstva.

Skupina Hlinkove mladine v NDH. V Boro-vev tabori že dalje časa skupno z ustaši sku-pina slovaške Hlinkove mladine, katero so pred dnevi obiskali tudi voditelji ustaške mladine iz Zagreba.

Nadaljevanje elektrifikacije hrvatskega po-deželja. V Kalinovici in Veliki Gorici blizu Za-greba grade nove električne transformatorske postaje, ki bodo omogočile preskrbo vseh ta-mošnjih vasi in naselij z električnim tokom.

Nova gospodarska šola v Varaždinu. Hrvat-ski minister za kmečko gospodarstvo je ukrenil vse potrebno za ustanovitev posebne gospodar-ske šole v Varaždinu.

Iz Srbije

Belgrajska mestna občina za srbske umet-nike. Poročali smo že, da je belgrajska mestna občina prevzela umetniški paviljon »Cvijete Zu-rožić« na Kalemegdanu. Paviljon je bil potreben temeljitega popravila ter je v te svrhe dala ob-ščina na razpolago precejšnje kredite. Paviljon je sestavljen del belgrajskega mestnega muzeja. V njem bodo umetniki lahko razstavljali svoje umetnine pod najugodnejšimi pogoji. Razen tega bo belgrajska občina vsako leto sama in na svoje stroške organizirala po dve veliki umetniški raz-stavi in to vsako pomlad in jesen. Na njej bodo lahko vsi umetniki popolnoma brezplačno razsta-vili svoje slike in kipe ter ostale umetnine. Ra-zen slikarskih razstav bodo v paviljonu lahko tudi priredile srbskih književnikov in glasbe-nih umetnikov. Vsi dohodki paviljona se bodo stekali v »Sklad občine mesta Belgrada za umet-nost, književnost in glasbo. Iz sredstev tega sklada bo občina vsako leto dajala po eno na-grado za najboljšo srbsko slikarsko, književno in glasbeno delo. Za podpiranje siromašnih umet-nikov pa je občina v Belgradu poskrbela tudi še druge kredite in sredstva.

Protikomunistična razstava v Belgradu. Poro-čali smo že, da je šef srbske državne propagande Gjordje Perić pred dnevi odprl v Belgradu proti-komunistično razstavo. O njej sedaj podrobneje piše tudi nemški belgrajski dnevnik »Donau Zei-tung« ter navaja zločine, ki so jih zagrešili lansko jesen in v zimskih mesecih v raznih srbskih kra-jih tamkajšnji partizani.

Uredba o znižanju najemnin v Belgradu raz-veljavljena. Srbska vlada je razveljavila lani iz-dano uredbo, s katero je znatno znižala najemni-ne za stanovanjske in poslovne prostore.

Čudodelna TORBA

31.

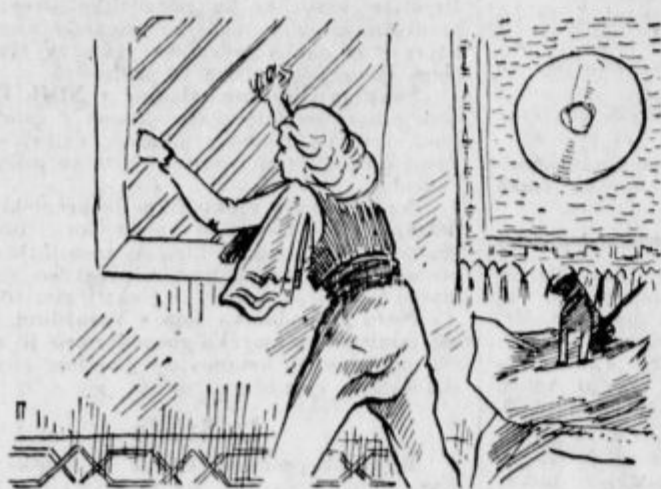
IMENTNA POROKA JE BILA TOČNO TRETJI DAN V KRALJEVSKI KAPELI. PO POROKI SE ZACNE GOSTIJA. PRIDEJO GOSTJE, BOGATI IN REVNI, MNOGO JIH JE IN VSI ZASTONJ JEDO IN PIJO.

32.

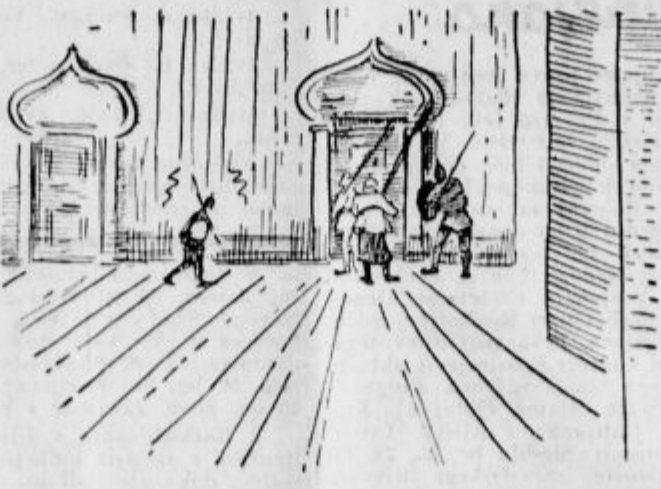
GOSTOV JE VEČ IN VEČ. POJEDO IN PO-PIJEJO, DA KRALJ CEZ DVE LETI ZE-NIMA VEČ DOSTI. MILORAD GRE H KRA-LJU IN PRAVI: »KER VIDIM, DA VAM JE ZACELO PRIMANJKOVATI. ZATO VA-BIM VAS IN VSE GOSTE V SVOJ GRAD. JAZ VAS BOM GOSTIL TRI LETA.«

Naročajte »Slovenca«!

443

In spomnila se je Zala slovenskega pregovora, ki pravi: Pomagaj si sam in Bog ti bo pomagal! Dostikrat je premišljevala, kako bi mogla sama uiti iz sužnosti. Toda slišala je povsod samo korake straže, ki je stopala čuječe prav pred vrati. Ker ni mogla misliti na beg, se je jela pripravljati na smrt. Vsako noč je klicala v materinem jeziku Marijo na pomoč, da bi mogla mirno kot prava mučenica za vero izdihniti svojo dušo!

444

Medtem, ko je Zala molila pred podobico Marije, ki jo je imela vedno s seboj, so turške straže hodile enakomerno po hodniku pred celico. Marsikak stražnik je obstal, ko je slišal glasno tujo molitev iz sobe. Radovedno so sivolasi stražniki poslušali mile ženske prošnje v molitvi, ki ji niso razumeli besed, lahko pa so si mislili, kaj pomenijo. Saj so vedeli, da je ženska obsojena na smrt.

445

Le enemu izmed stražnikov so bili ti glasovi mili. Le eden je razumel tudi njih zvok. Srce mu je od radosti zakipelo. Ko je slišal slovensko govorico, se je začel tresti po vsem životu od veselja: padel je na kolena in se zahvalil krščanskemu Bogu in Materi božji. Spomin na vero in materni jezik so mu zopet vili življenje. Vsa muka, ki jo je prenašal zdaj že trideset let v sužnosti mu je stopila pred oči.

Telesna kultura v domovini Gundarja Haegga

V športu ni nič slučajnega. Pojavi se od časa do časa, zdaj tu, zdaj tam kralj tekačev ali plavčev, človek, ki postavlja na glavo vsa znanstvena dognanja o mejah človeške zmogljivosti. Rekordi, o katerih so mislili, da bodo držali leta in leta ein da se jim bodo še pozni rodovi čudili, padajo, in svet jih sprejema z navdušenjem. Saj je res lepo in prijetno ugotoviti, da ljudje niso ne bogljena bitja, ki cveto tam okrog polnoletnosti, potem pa pride doba staranja ter pešanja in za njo stara leta z boleznimi in stiskami. Telesni kulturi gre zasluga, da je prepričala človeštvo, da si zdrav, krepak in čil kolikor hoče in da si mlad lahko tudi v letih, ko imaš že 6 ali 7 križev.

Nekje daleč na Švedskem se je pojavil 92 letni starec in preplaval 200 m prav tako sveže in hitro, kakor plavajo moške v dobrih letih. In pojavil se je 23 letni tekač, ki je v kratkih poletnih mesecih postavil celo lestvico novih rekordov v tekih na dolge proge. Časnikarji so priredili volitve, da bi izbrali najpopularnejšega športnika. Prvo mesto je dobil atlet Gundar Haegg, temu so sledili še drugi tekači, plavalci in nogometaši, častno deseto mesto pa je pripadlo samemu staremu švedskemu kralju Gustavu. Da, na Švedskem imajo tudi kralja, ki je 84 let star, vendar ga nihče še vedno vidite na teniskem igrišču, kako udarja žogo; od časa do časa pride tudi na tekme igra s svojimi vrstniki, pa tudi z mlajšimi.

Trdil bi kdo, da so Švedi posebna rasa, da uživajo tako in tako podnebje, da je to dežela blagostanja in podobno. Pogled v zgodovino švedske telesne kulture pa pove, da so tudi v telovadbi in športu začeli že zelo zgodaj in da so veliko delali in žrtvovali preden so se povzpeli med tako vidne športne narode.

Utemeljitelj švedske telesne kulture je bil Per Henrik Ling. V dobi, ko sta začela pri nas Slomšek in Prešeren obiskovati srednjo šolo, je ustanovil Per Henrik Ling v Stockholmu prvi inštitut za švedsko gimnastiko. To je bilo l. 1813., ko dejansko še ni bilo ne duha ne sluha o sodobnem športnem gibanju. Zelo zgodaj so uvedli švedsko gimnastiko v šole, ustanavljali so telovadna društva, potom katerih so širili med narod smisel za telesno utrjevanje in zdrav način življenja.

Švedska šola, z izobrazbo telovadnih učiteljev je najstarejša v Evropi in bo praznovala prihodnje leto 130 letnico svojega obstoja. V ljudskih šolah imajo redne športne in telovadne vaje po dve uri na teden, v srednjih šolah po štiri ure, razen tega pa prirejajo obvezna taborjenja z izleti v naravo. Ni torej slučajno, da je na Švedskem toliko izvrstnih atletov, smučarjev in plavčev.

Precejšen delež k splošni telesni vzgoji naroda je doprinesla tudi stara ljudska igra »bandy«, ki jo goji staro in mlado. Je to neke vrste hokej, ki razvija hitrost, vztrajnost in spretnost.

Svojo narodno zvezo za lahko atletiko so ustanovili na Švedskem l. 1895. V kratkem času so ustanovili 650 lahkoatletskih klubov, v katere se je včlanilo 65.000 atletov. Švedski šport si je pridobil v svetu toliko zaupanja, da so mu po-

verili l. 1912. prireditve svetovne olimpijade. Takrat so zgradili v Stockholmu prvi veliki stadion, kamor zahajajo dandanes ljudje, da vidijo svojega Gundarja Haegga, ki postavlja nedeljo za nedeljo svetovne rekorde v tekih. Imeli pa so tudi pred Haeggom tekača velikega imena To je bil »leteči učitelj« Wide, ki se je marsikdaj kosal z Nurmijem za svetovne rekorde. Tudi v plavanju je dala Švedska moža, čigar ime je dolga leta blestelo v tabeli rekorderjev. To je bil Arne Borg, katerega so šele Japonci odvzeli naslov svetovnega prvaka v plavanju na 1500 m prosto.

Prav te dni smo pričakovali, da bomo kaj več zvedeli o moči švedskega plavalnega športa. Napovedan je bil dvoboj z Madžari v Budimpešti, katerega pa so odložili na poznejši čas. Pač pa bomo čitali o njihovih nogometaših, ki se bodo v nedeljo pomerili z nemško reprezentanco v berlinskem olimpijskem stadionu. Tole smo hoteli v današnjem članku poudariti: da švedski uspehi, o katerih letos toliko čitamo, niso slučajna zasluga nadarjenega Gundarja Haegga in tovarišev, pač pa plod stoletnega dela za povzdigo ljudskega zdravja in odpornosti.

Šport v kratkem

Evropske mladinske igre bodo priredili v Milanu konec tega meseca. Največ tekmovalcev bo dala Italija, prijavljena pa so tudi krepka zastopstva iz Nemčije, Hrvaške, Madžarske, Slovaške in nekaterih drugih držav. Posebno zanimive bodo lahkoatletske tekme, ki bodo trajale tri dni, in sicer od 25. do 27. septembra.

Švedski nogometaši, ki so lansko leto premagali v Stockholmu nemško reprezentanco z izidom 4:2, bodo nastopili v nedeljo, 20. t. m. v Berlinu. Tekma bo gotovo zelo težka, obe enajstoričnici sta namreč izvrstno pripravljene.

Švedski plavalci bi morali priti v nedeljo v Budimpešto na plavalni dvoboj z Madžari. Čitamo pa, da so to mikavno prireditve, s katero bi dopolnili letošnje plavalne rezultate v Evropi, odgodili na poznejši čas.

Svetovni rekord v plavanju na 1500 m ima že več let Japonec Amano 18:58.8. Tudi olimpijski rekord na tej progi je v posesti Japonca — znanega Kitamura 19:12.4. Madžarski rekord znaša 19:35.4 (Tatos), italijanski pa 20:25.5 (Costoli). Preteklo nedeljo so dosegli v Milanu naslednje čase: Veghaz, Madžarska, 20:32.4; Močan, Italija, 20:37.8; Grof, Madžarska, 21:19.3 in Schipizza, Italija, 21:24.7.

Haegga posnema. Isto vlogo, katero igra Haegg med tekači, je prevzel nase tudi švedski pešec Joku Mikaelsson. V Lundu je tekmoval v hoji na 30 km in postavil nov svetovni rekord 2 uri 33 min. 23.8 sek. Njegov uspeh je tem pomembnejši, ker gre za znamko, ki je čez 20 let blestela v tabeli svetovnih rekordov. L. 1921 je namreč postavil Hermann Müller (Berlin) zadnji rekord v hoji na 30 km. Mikaelsson ga je zboljšal za 4 minute.

LJUBLJANSKI KINEMATOGRAF
Predstave ob delavnikih ob 16 in 18.15, ob nedeljah in praznikih ob 10.30, 14.30, 16.30, in 18.31

Originalna komedija dveh odličnih francoskih igralcev v filmu
Fric - Frac
V gl. vl.: Fernandel, Michel Simon in Arletty
KINO SLOGA - TEL. 27-30

Argentinski muzikalni in pevski film
Angeli na zemlji
Zvijčenje ene najboljših pevk sveta Adeline Pati
Krasno petje in muzika. Igralci: Margherita Carosio, Alfredo Mayo
KINO MATICA - TEL. 22-41

O življenjski sreči lepe belerine odločata dva plesa
"BAL PARÉ"
V gl. vlogah: Ilse Werner, Paul Hartmann, Hannes Stelzer
KINO UNION - TEL. 22-21

Mali oglasi

Službe
Dobe:
Služkinja
za vse gospodinsko delo se sprejme. Naslov v upr. »Slovenca« pod št. 5070.

Kuharica
za vsa domača dela z daljšimi spricevali dobi dobro, stalno službo k tričlanski rodbini. Naslov v upravi »Slovenca« pod št. 5069.

Kupimo
Kine-Exakto
novo ali rabljeno, z vsem priborom, kupimo takoj. Ponudbe z navedbo tipe, cene in naslova pod »Zavod 5077« na upravo »Slovenca«.

Prodamo
Sode od paradiznikov
najprimernejše za kisle zelje, prodam. Kolodvorska ul. 3, dvorišče (nasproti mest. kopališča).

Heraklitne plošče
ima na zalogi
Jos. R. PUH, Ljubljana, Gradaška ulica 22, telefon 25-13.

Kurivo
Drva, premog
In ostalo kurivo dobi vsak potrošnik (privatnik, obrtnik itd.) čimprej ako vpiše v prijavo trdko Fr. Rehberger, trg. s kurivom, Rožna dolina, c. VII., št. 15. — Dostava na dom. — Po strežba točna in solidna.

Sai quanto puoi vincere alla Lotteria?
Ali veš koliko lahko zadeneš v loteriji?

Più di un milione puoi vincere acquistando un biglietto della Lotteria di Merano che costa solo 12 lire. Nessuna occasione migliore ti si può presentare di poter diventare milionario con così poca spesa. Già 39 possessori di un biglietto delle lotterie precedenti lo sono diventati. Può essere questo il tuo turno! . . . se però comperi un biglietto oggi stesso:

Zadeneš lahko več od enega milijona ako kupiš srečko Loterije di Merano, ki stane samo 12 lir. Nikaka boljša prilika se ti ne more nuditi, da s tako majhnim stroškom lahko postaneš milijonar. 39 lastnikov srečke predhodnih loterij je to že postalo. Sedaj je lahko vrsta na tebi!!! seveda — ako še danes kupiš srečko.

Regala milioni
entro il 27 Settembre a merano

Loterija di Merano podari milijon
onemu, ki kupi srečko za 12 lir do 27. septembra o polnoči.

267

Tone Nevolja
Roman.

Medtem je odvetnik klepetal in klepetal, da so mu besede tekle kot skripec pri vodnjaku. Govoril je ne, da ni bilo res, da bi bil Tone napravil vse one lopovščine. Predsednik da si je izmislil, da bi pognal v nesrečo vrlega dečka, kajti to, da je bil njegov poklic. Toda končno, kako je mogel predsednik to storiti. Ali je mar on videl Toneta Nevoljo one noči, pri temi, ki je bila? V siromakovih hiši ima vsakdo prav in, vislice so napravljene za nesrečneža. Predsednik, ki ni kazal, da bi bil s tem sporazumen, ga je gledal z naočniki, s komolci naslonjenimi na debelih knjigah. Doktor Scipioni je znova govoril, da hoče vedeti, kje je tihotapsko blago! in od kdaj dalje ni smel pošteni jak iti na sprehod ob uri, ko se mu je to zadelo in ugajalo, posebno če je imel v glavi nekoliko vina, da bi ga šel ohladiti. Gospodar Tone je tedaj pritrjeval z glavo in je govoril: da! da! s solzami v očeh, da bi v tistem trenutku objel odvetnika, ki je pravil, da je Tone pijanec! Nenadoma je dvignil glavo. Ta je bila dobra! Ze samo te besede, ki jih je izrekel odvetnik, so bile vredne petdeset lir: rekel je, da ker so ga že hoteli pritisniti s hrbotom ob zid in so mu hoteli dokazati kot štiri in štiri je osem, da so Toneta zasačili prav v dejanju, z nožem v roki, ter so preden privedli dona Mihaela z bebastim obrazom, zaradi krepkega vbojiljaja, ki ga je bil dobil

v trebuh: »Kdo pravi, da ga je vbodel Tone Nevolja?« je pridigal odvetnik. »Kdo more to dokazati? Kdo ve, če se ni don Mihael sam vbodel, nalašč, da bi spravil Toneta Nevoljo v ječo? No, hočejo li vedeti? Tihotapstvo ni imelo pri tem prav nič opraviti! Med donom Mihaelom in Tonetom gospodarja Toneta je bil star spor zaradi zadeve o ženskah.«

In gospodar Tone je zopet kimal z glavo, kajti če bi mu bili ukazali, naj priseže pred križem, da to prisegel in vsa vas je je poznala, zgodbo Santuza z donom Mihaelom, ki si je grizel roke od ljubosumnosti, potem ko si je Santuza vtepla v glavo Toneta in sta se srečala ponoči z donom Mihaelom, potem ko je dečko bil pil; vemo, kaj se zgodi, ko se človeku stemni pred očmi. Odvetnik je nadaljeval: »Lahko to zopet vprašajo Zuppidio in botro Venero ter sto tisoč priči, da se je don Mihael dobro razumel z Lio, sestro Toneta Nevolje in da je vsak večer brenčal zaradi dekleta tam okoli Nerove ulice. Videli so ga tudi one noči, ko ga je vbodel!«

Tedaj ni gospodar Tone ničesar več slišal, ker mu je pričelo šumeti v ušesih in prvič je zagledal Toneta, ki je tudi vstal v kletki, trgal čepico z rokami, gledal z očmi obsedenca in je hotel govoriti, zmagujoč z glavo, da ni res, da ni res! Bližnji so odnesli starca, ker so mislili, da ga je zadela kap. Karabinjerji so ga položili prav v sobo priči, na pograd, in so mu zivali vodo na obraz. Pozneje, ko so mu pomagali dol po stopnicah, opotekajočemu, in so ga pridržavali za podpažduho, je tudi množica hodila ven, kot veletok, in slišati je bilo govoriti: »Obsodili so ga na pet

let robije.« V tistem trenutku je tudi Tone šel ven, skozi druga vrata, bled, sredi karabinjerjev, in vkljenjen kot Kristus.

Svakinja Gracija je stekla proti vasi in je dospela pred ostalimi, z dolgim izplaženim jezikom, kajti zla novica ima krila. Čim je zagledala Lio, ki je čakala na vratih, kot duša iz vic, ji je dejala in jo zgrabila za roke, tudi ona vsa prepadena:

»Kaj ste napravili, bednica! Sodniku so povedali, da se dobro razumeta z donom Mihaelom in vašega deda je zadela kap!«

Lia ni rekla ničesar, kakor da bi ne bila čula ali da bi ji ne bilo nič zato. Obstala je z razprtimi očmi in odprtimi usti. Nazadnje se je prav polagoma zgrudila na stolico in se je zdelo, kot da bi se ji na mah zlomile noge. Potem ko je dolgo bila tako, ne da bi se genila in izpregovorila besede, tako da ji je botra Gracija polivala obraz z vodo, je pričela jecati: »Hočem proč odtod! Nočem več ostati tu!« in govorila je to predalni omari in stolicam, kot blaznica, da je njena sestra zaman hodila za njo in plakala: »Povedal ti je to! Povedal ti je to!« in skušala jo je zopet zgrabiti za roke. Zvečer, ko so pripeljali deda na vozo in mu je Mena tekla nasproti, kajti zdaj je ni bilo več sram pred ljudmi, je Lia stonila na dvorišče in nato na cesto ter je odšla zares, in nihče je ni več videl.

XV.

Ljudje so govorili, da je Lia šla živet z donom Mihaelom. Nevolje že tako niso imeli več kaj izgubiti in don Mihael bi ji dal vsaj

kruha. Gospodar Tone je zdaj docela postal turobna pokopališka ptica in drugega ni delal, kot da je hodil okoli, zlomljen, z namrgodenim obrazom in govoril pregovore brez repa in glave. »Padlemu drevesu je namenjena sekira!« se je kradla. »Kdor pade v vodo, se nujno premoči.« »Mršavemu konju muhe.« In onemu, ki ga je vprašal, zakaj hodi vedno naokrog, je dejal, da »glad pritira volka iz gozda« in da se »sestradan pes ne boji palice.« Toda zanj niso marali, zdaj ko je bil dotiran v tako stanje. Vsakdo mu je povedal svoje in ga je vpraševal, česa pričakuje, naslonjen na zid, tam pod zvonikom, da se je zdel kot stric K-iž, ko je čakal, da bi posojal ljudem denar, sedež na barkah, potegnjenih na suho, kakor da bi imel na morju ribiški čoln gospodarja Čebule. Gospodar Tone je odgovarjal, da pričakuje smrti, ki ni hotela priti ponj, kajti »nesrečnežu so določeni dolgi dnevi.« O Liji ni nihče več govoril v hiši, niti sveta Agata ne, ki je hodila plakat na skrivaj, če si je hotela dati duška, pred materino posteljico, ko ni bilo nikogar v hiši. Zdaj je bila hiša velika kot morje, da so se izgubljali v njej. Denarci so odšli s Tonetom. Aleš je bil vedno daleč naokrog, da bi si prislužil kruha in Nunziata je izkazovala usmiljenje, da je prihajala prižigati ogenj, ko je Mena morala iti po deda in ga privedi za roko, proti avemariji, kot otroka, kajti zvečer ni več videl, slabše kot kura.

Don Silvester in ostali v vasi so govorili, da bi bil Aleš boljše napravil, če bi poslal deda v ubožnico, zdaj ko ni bil za nobeno rabo več. Toda to je bila edina stvar, ki se je je siromak bal.